

1. Obiekt **612/56/2/9**

FORT ARTYLERYJSKI 13 ŁAPAJÓWKA TWIERDZY PRZEMYŚL

LINIA
WSPIERAJĄCA

2. Czas powstania

ok. 1880 r.

Nr **PODKARPACKIE**

3. Miejscowość

H U R E C Z K O

4. Adres

Seci Przemysł
Dz. Krowniki ul. Lwowska
Nr hipoteczny *Dz. nr 81/5*

5. Przynależność administracyjna

województwo **PRZEMYSKIE**

gmina **MEDYKA**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna 1. VI. 1975r.

województwo **rzeszowskie**

powiat **Przemysł**

8. Właściciel i jego adres

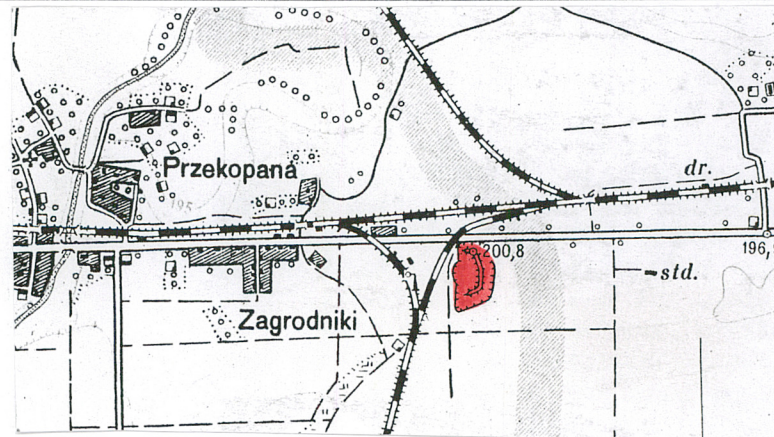
Skarb Państwa - tereny specjalne

9. Użytkownik i jego adres

Nie użytkowany

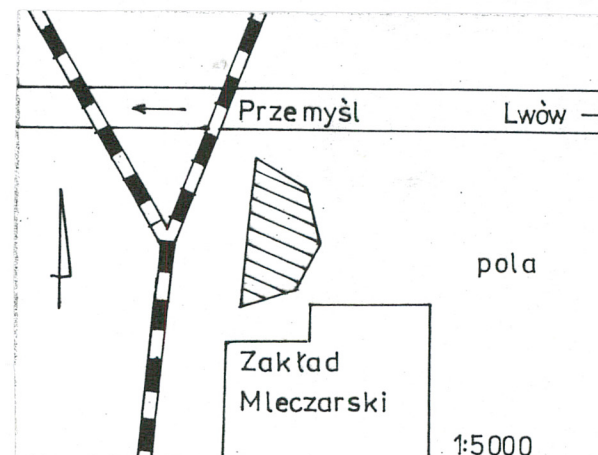
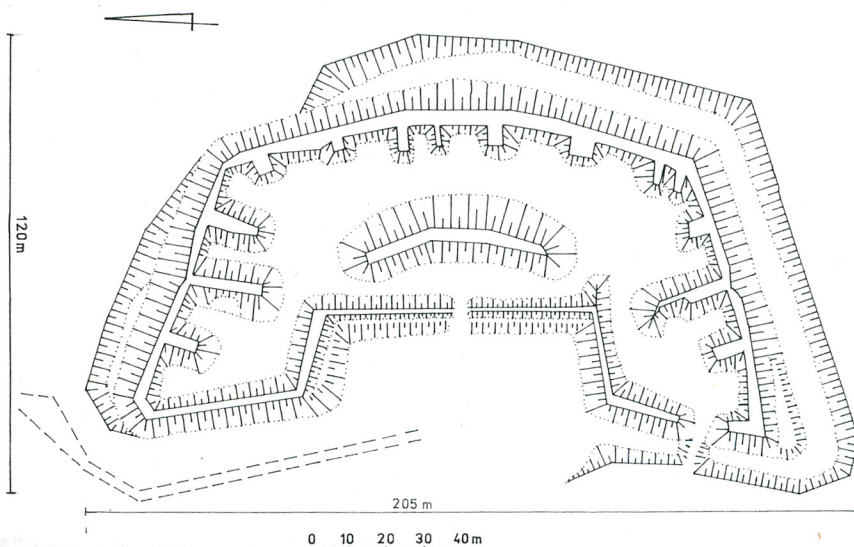
10. Rejestr zabytków

Nr **A-375** data **24.08.2009**

1:25 000

Widok ogólny wnętrza fortu. Po prawej stronie wał artyleryjski z poprzecznicami

1:5000

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Budowę nowoczesnych umocnień Przemysła rozpoczęli Austriacy w 1 poł.XIX w. Sporządzone wówczas plany i ekspertyzy określają możliwości i zasięg ufortyfikowania miasta. Prace objęły głównie przedpola od strony wschodniej. Zapoczątkowano też budowę ciągłej linii wałów wyznaczających szeroki obwód głównej linii obrony, wysuniętej znacznie na zewnątrz w stosunku do średniowiecznych i XVI wiecznych fortyfikacji miejskich.

Ten zespół umocnień stanowił wg obowiązującej wówczas teorii Rogniata, tzw obóz warowny. Główny obwód tworzył rdzeń /noyau/ oparty o linię wzgórz dominujących nad miastem od strony północnej, zachodniej i południowej. Wzmocniony był szancami wysuniętymi przed linię wałów.

Po 1870 r. następuje budowa półstałej twierdzy pierścieniowej, a w latach 1877-85 stałej twierdzy. Zapadłe we Wiedniu decyzje doprowadzają do utworzenia pierścienia fortów wysuniętych przed rdzeń, zarówno wzdłuż ważniejszych szlaków, jak i izolowanych pozycji.

Przykładem tych pierwszych jest fort artyleryjski w Łapajówce /uwidoczniony na planie Steinitta z pocz.XX w./. Dalsza rozbudowa Twierdzy i kolejne modernizacje nie objęły dzieła nr 13. Staje się on elementem linii wspierającej, nie odgrywając zasadniczej roli w późniejszych działaniach I wojny św.

Wysadzony w roku 1915, był dalej rozbierany dla pozyskania materiałów, w latach 20-tych, co doprowadziło do całkowitego niemal wyburzenia elementów kubaturowych.

Przedmiotowy obiekt prezentuje typ artyleryjskiego fortu jednowałowego, ze wspólnym wałem dla dział i piechoty.

Fort dostępny.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyposażenie instalacje)

Sytuacja- Położony jest tuż przy międzynarodowej drodze prowadzącej do Lwowa, po jej prawej stronie, w odległości ok. 2 km na wschód od umocnień rdzenia, na terenie płaskim o charakterze rolniczym w pobliżu budowanego Zakładu Mleczarskiego.

Materiał- Nasypy ziemne. Koszary szyjowe, odsadzki i ściany schronów pogotowia i poterny z cegły maszynowej w wymiarach: 6,5-7 x 13-14 x 29 cm. Mury bramy z betonu i cegły. Sklepienia schronów ceglane i z blachy falistej.

Rzut - Fort artyleryjski, półstały założony na planie bastionu z czołem skierowanym ku wschodowi, z szyją cofniętą w środkowej partii i załamany półbastionowo jej krańcowymi odcinkami - na styku z barkami., Sucha fosa obiega cały obiekt, poszerzając się i wypływając przed szyją, tworząc plac broni. Wysoki wał zaopatrzony w poprzecznicę, wystające ponad koronę wału, rozmieszczone symetrycznie: sześć na linii czoła i po trzy przy barkach. Środkowe z nich większe pełnią funkcję poprzecznic zaplecza.

Wnętrze fortu zajmuje duży nasyp ziemny będący osłoną pleców i stropu niezachowanych dziś koszar szyjowych.

W schrony pogotowia zaopatrzone były prawdopodobnie wszystkie poprzecznicę. Obecnie jednoznaczne pozostałości widoczne są jedynie w nasypach czoła. Prezentują dwa typy: "A" - jednokomorowy o prostokątnym rzucie, z wejściem od czoła, z kamiennymi ścianami i odsadzką ścian podłużnych zakończoną warstwą cegieł, na których leży drewniana belka dźwigająca kolebkowe sklepienie z blachy falistej. Typ "B" /zachowany szczątkowo/ ma bardziej złożony plan. Założony na rzucie prostokąta posiada boczną prostokątną wnękę wykonaną z cegły, przesklepioną ceglanym łukiem odcinkowym. Z jego tylnej ściany szczytowej wychodzi przejście pod wał, prowadzące do fosy, o długości ok. 10 m i szerokości 140 cm, zamykane przy wylocie kratą lub pełnymi drzwiami. Ściany poterny ze śladami malowania wątku ceglanego /obrys spoin/ na tynku. Brama mieści się na osi szyi. Przejazd oprawiony dwoma betonowo - ceglanymi murkami o rozstawie 2,5m, od strony placu broni posiadającymi dwi rozchodzące się na boki murki oporowe.

Wyposażenie - nie zachowane

Instalacje - nie zachowane

<p>14. Kubatura</p> <p>—</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>Całkowita - ok. 16000m² (1,6 ha)</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Fort artyleryjski</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Nie użytkowany</p>
<p>18. Praca budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Nie były prowadzone</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stosunkowo dobrze zachowany narys dzieła. Całkowicie rozebrane - w partii naziemnej - koszary szyjowe i większość schronów pogotowia. Zniwelowany odcinek fosy przy lewym barku i fragmencie lewego czoła. Brama zruinowana. Teren porośnięty krzewami i drzewami owocowymi /samosiewa/. Lokalne wysypiska śmieci. Odkrywki ziemne świadczące o intensywnym działaniu poszukiwaczy militariów.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Oczyścić, wyciąć samosiewy, oznakować, wpisać do rejestru zabytków</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt. numer i miejsce przechowania)

Karta ewidencyjna tzw zielona.Opr. J.Bogdanowski 1965
w archiwum PSOZ Przemyśl

22. Bibliografia

J.Bogdanowski - Twierdza Przemyśl,w: Teka konserwatorska
Polska Południowo-Wschodnia
Rzeszów 1991

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj,miejsca przechowania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst mgr Krzysztof Szuwarowski, 10.1998 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr K.Szuwarowski, 10.1998r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograf. mgr K.Szuwarowski, 05.1997r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów PSOZ Przemyśl

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

2 wkładki - zdjęcia, plany

1. Miejscowość

H U R E C Z K O

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

FORT 13 ŁAPAJÓWKA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Zdjęcia

Poprzecznicza zaplecza prawej strony

Plac broni. widok z wału szyi.

Fosa prawego barku

Wkładkę założył: mgr K. Szuwarowski, 10.1998r.

(imię i nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Przemyśl

Zniszczona poprzecznicą czoła z elementami schronu "B"

Poprzecznicą czoła ze schronem "A"

Widok murów bramy od strony placu broni

Odkopane fundamenty koszar szyjowych

1. Miejscowość

H U R E C Z K O

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

FORT 13 ŁAPAJÓWKA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia, plany

Wnętrze schronu pogotowia "A"

Boczna komora schronu pogotowia "B"

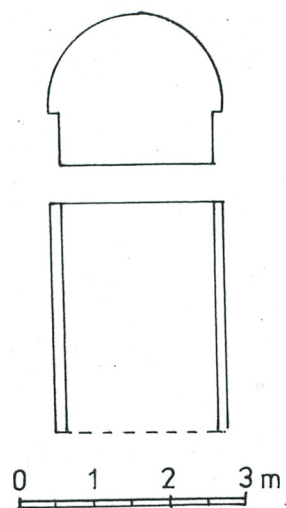

Wylot poterny w
fosie czoła

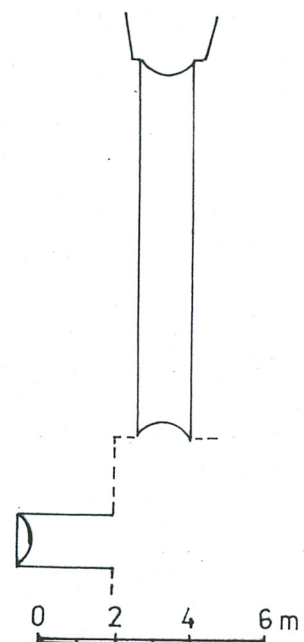
Wkładkę założył: mgr K. Szuwarowski, 10.1998r. *K. Szuwarowski*
(imię i nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Przemyśl

Schron pogotowia
"A"

Schron pogotowia "B"
z poterną

Rzut poziomy bramy

